

CIÈNCIES DE LA NATURA

Evolució històrica del coneixement de la BD,
segons el textos antics

Dr. Martí Boada

Departament de Geografia

Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals

Universitat Autònoma de Barcelona

XLII Universitat Catalana d'Estiu

Transformacions del medi. Orígens del coneixement del medi (mòn occidental)

Via Cultural

Sumeris – Mesopotàmics

- 1er Espai Natural Protegit
- 1er Mapa
- Empelts

Egipcis: Dioscòrides → Coneixement Botànic

Via Cultural

Els Clàssics

Pensament Hipocràtic. Hipòcrates de Cos (2.500 BP)

Serp d'esculapi (*Elaphe longuissima*)

Els Clàssics

Corpus hipocraticum: 50/100 Tractats

Aristòtil (2400 BP). Història dels animals.

Hivernació, Muda, Muda, Malaties,
Reproducció.

Lucreci (2100 BP). Parla de l'àtom

Romanització

Plini el Vell

Història natural (XXXVII vols)

BD

Delicte ecològic

Aviènius (Ruf Fest Aviè). Oda

Descripció geogràfica del litoral mediterrani

Strabó

Geographyka. Descripció ambiental de la Península

Impacte boscos

Un exemple d'impacte ambiental

Columela

De re rustica. Tractat Forestal

Principi de balanç energètic

Intervenció Territori

Horaci

**A favor de los campos y contra
el lujo de las construcciones**

(Libro II, Oda 15)

Con tanta construcción, soberbias moles,
pronto nos faltará terreno de labranza.
Con estanques se adornan las mansiones
casi como el Lucrino de tamaño.
Sustituyen los plátanos al olmo.

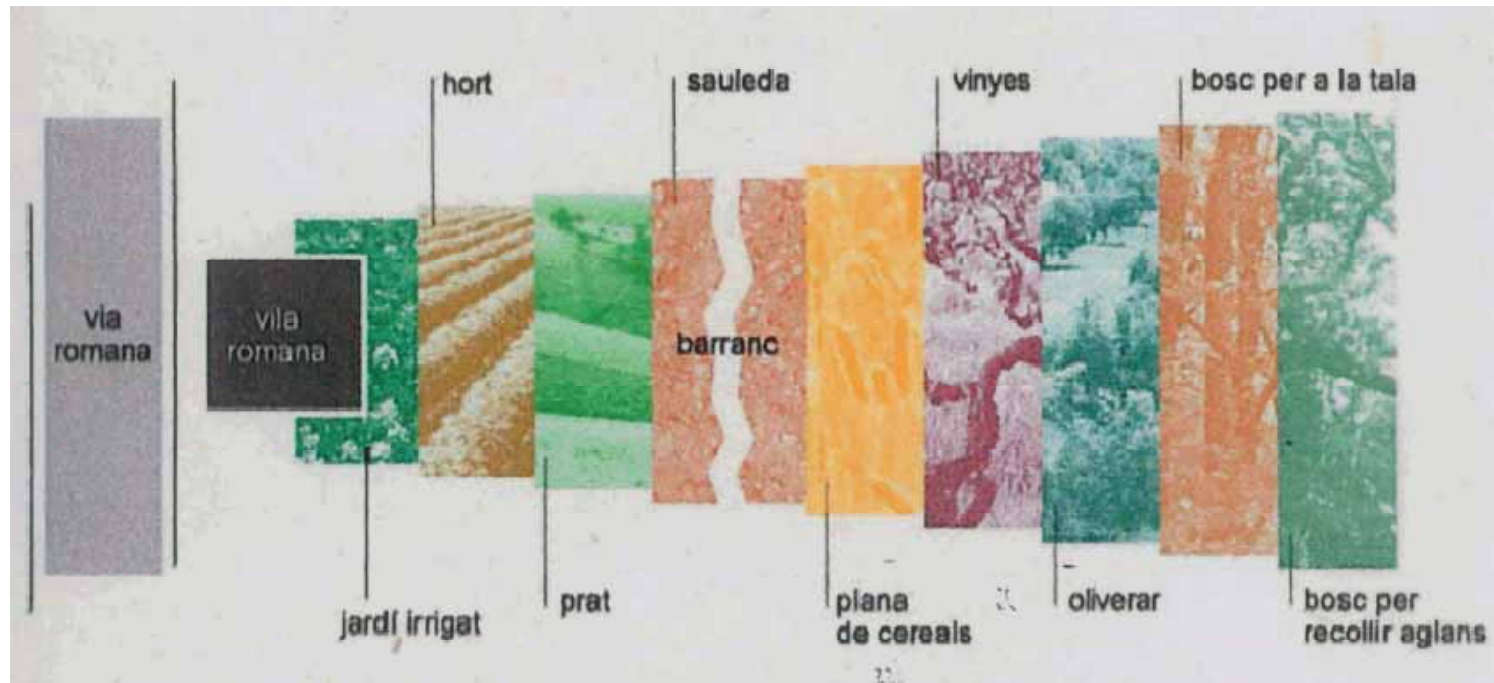
La violeta y el mirto y otras plantas fragantes
en cuidados arriates suplantán al olivo
que fruto diera a sus antiguos dueños.
Cuden los bosques de laurel que impiden
que el sol penetre en su tupida fronda...

No fue esto lo prescrito por Catón ni por Rómulo
ni lo que hicieron nuestros ascendientes:
ellos tenían villas más pequeñas
y posesiones públicas más grandes;
ningún particular se hacía pórticos
y la ley protegía prado y pasto.

Horacio

Intervenció Territori

Cató

Intervenció Territori

Les Vies Romanes – grans connectors culturals, socials i biològics

Casos de dispersió voluntària

Flora

Pi pinyer (*Pinus pinea*)

Presseguer (*Prunus persica*)

Fauna

Gineta (*Genetta genetta*)

Noves tecnologies

Agricultura

Conreu en feixes

Parets seques

L'arada

Nous conreus: olivera i vinyes

Domus: casa

Plom

Tecnologia de l'aigua

Hidroteràpia

Impluvium

Evolució dels boscos

1. Via Cultural

CATALUNYA CAROLÍNGIA. ANY 800
CAPITULARE DE VILLIS

- Nostres boscos i florestes s'han de custodiar amb diligència.
- No es pot permetre que els boscos, on siguin necessaris, pateixin greuges per tallades excessives.
- A les hisendes reials s'han de plantar, entre d'altres:

GINEBRÓ
 POMERA
 PERERA
 PRUNERA
 MOIXERA
 NESPRER
 CASTANYER
 AVELLANER
 AMETLLER
 MORERA
 LLOSER
 PI
 NOGUERA i
 CIRERER

FONT: E. Bauer-Manderscheid.
Revista Forestal Española 10:26

- Aportació musulmana
- Tractats de Falconeria

Introducció a les Ciències Ambientals. Curs 07/08

- Noves introduccions vegetals: cas de la morera

- Cítrics

- Arròs

Aiguamoll. Sèquia Major
Vilaseca

MBJ

**Forns de pega, pegueres. Segles IX-X
Vall d'Oizinelles. Massís de Montnegre**

Descoberta del Nou Món. Regressió Forestal. Increment dels Sistemes Agraris. Expansió Baix-medieval

.Intervenció Territori

- Castells
- Sagreres
- Formació de nuclis de població
- Territori del Mas
- Impacte sobre el territori

Expansió humana en els ecosistemes: pressions culturals a la fauna silvestre

Concepte de distància de fuga: quantitat de metres entre l'animal i la silueta humana.

TIPUS DE PRESSIÓ:

Cinegètica

Competència

Infortuni estètic

Cosmovisió negativa

Perillositat

Impacte viari

Ex. Cinegètica

Merla (*Turdus merula*)

Ex. Competència

Aguila marcenca (*Circaetus gallicus*)

Ex. Infortuni estètic

Gripau (Bufo bufo)

Ex. Cosmvisió negativa

Llangardaix verd (*Lacerta viridis*)

Ex. Perillositat

Serp verda (*Malpolon monspessulanus*)

Ex. Impacte viari

Eriçó ()

Tema 5. Expansió humana en els ecosistemes: pressions culturals a la fauna silvestre

INDICADORS D'ALARMA

GAIG (*Garrulus glandarius*)

Picot verd (*Picus viridis*)

Expansió humana en els ecosistemes: pressions culturals a la fauna silvestre

ANTROPOFOBIA

Os bru (*Ursus arctos*)

Guineu (*Vulpes vulpes*)

Expansió humana en els ecosistemes: pressions culturals a la fauna silvestre

ANTROPOFILIA

Salamandra (*Salamandra salamandra*)

Oreneta (*Hirundo rustica*)

BD. Perspectives

- Jurídica
- Territorial
- Ètica-moral
- Higienico-mèdica
- Perspectiva: Geogràfica
- Clínic-apotecària
- Científica
- Conservacionista: Crítica-Educativa

Perspectiva jurídica

- Capitullare de Villis

Perspectiva territorial

- Tractats de falconeria. Baix vol-Alt vol
- Coto feudal
- Control falcons

Perspectiva: Etico-moral

Primers escrits aristotèlics i hipocràtics
(període baix-medieval)

Arnau de Vilanova. Escrits Mèdics:
Alimentació i higiene. Coneixement del
medi.

Ramon Llull. Llibre de les Bèsties.

Bestiaris medievals.

Perspectiva Higienico-mèdica

- El metge vigatà.Micò. Primers inventaris florístics
- L'us terapèutic del gel

Perspectiva: Clínica-apotecària

- Familia Salvador.
- Nissaga Bolòs, Vayreda, Quer.

Perspectiva: Geogràfica-territorial

- Pere Gil, proposta de vegueries
- Antonio de Cavanilles: Observaciones sobre la Historia Natural del Reyno de Valencia.
- Cristòfor Despuig
- Aymerich

Perspectiva: Científica

- Estanislau Vayreda, la fi de la llegenda del bruel de l'Empordà.
- CEC
- ICHN

Perspectiva: conservacionista

- Antoni Massó. Primera denúncia
- Puig i Valls. Primera propoosta de parc natural.
- Primeres formulacions crítiques (Perkins Mash)
- Propostes educatives.

Perspectiva literària

- Jacint Verdaguer
- Aribau (Oda a la Pàtria)